

कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दहरूको अध्ययन

६८

शोधार्थी

अमृता गौतम

क्याम्पस क्रमाङ्क : १३१ (२०६४/०६५)

दोस्रो वर्षको परीक्षा क्रमाङ्क : २१८०१९५ (२०६६)

त्रि.वि. दर्ता नं. ६३२७९९-९१

नेपाली शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर उपाधिका निमित्त प्रस्तुत शोधपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

शिक्षा शास्त्र सङ्काय

जनता बहुमुखी क्याम्पस

नेपाली शिक्षा विभाग

इटहरी, सुनसरी

वि.सं. २०७२/ इ.सं. २०१६

प्रतिबद्धता

यस शोधकार्यमा कसैका सामग्री अनधिकृत रूपमा प्रयोग गरिएको छैन । प्रस्तुत शोधपत्र अन्य कुनै पनि उपाधि वा प्रयोजनका लागि प्रस्तुत गरिएको छैन । यस्तो गरिएको पाइएमा नियम अनुसार गरिने जुनसुकै किसिमको प्रक्रिया मेरा लागि मान्य हुने प्रतिबद्धता जाहेर गर्दछु ।

.....
(शोधार्थी)
अमृता गौतम

जनता बहुमुखी क्याम्पस

१०२५ - ५५१३००

इटहरी, सुनसरी
स्थापित : २०४५

५५००६४

प.सं.

(त्रिभुवन विश्वविद्यालय र उ. मा. शि. परिषदबाट सम्बन्धन प्राप्त)
विज्ञान, मानविकी, व्यवस्थापन तथा शिक्षाशास्त्र सङ्काय

च.नं.

मिति २०७२।०८।०७

शोध निर्देशकको सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षा शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत जनता बहुमुखी क्याम्पस, इटहरी एम.एड. दोस्रो वर्षकी छात्रा अमृता गौतमले मेरा निर्देशनमा तयार पार्नु भएको कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दहरूको अध्ययन शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र नेपाली शिक्षामा स्नातकोत्तर उपाधिका निमित्त उपयुक्त भएकाले यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु।

.....

(शोध निर्देशक)
नवीन कुमार सर्मा

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षा शास्त्र संकाय अन्तर्गत जनता बहुमुखी क्याम्पस, इटहरीमा नेपाली शिक्षा विभागमा अध्ययनरत शोधार्थी अमृता गौतमले स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको पाँचौ पत्र (नेपाशि ५९८) को निमित्त तयार पार्नु भएको कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दहरूको अध्ययन शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र स्नातकोत्तर उपाधिका लागि स्वीकृत गरिएको छ ।

.....
नवीन कुमार शर्मा
(शोध निर्देशक)

.....
.....
(बाह्य परीक्षक)

.....
मदनराज बराल
(विभागीय प्रमुख)

वि.सं. २०७२/०८/०७

कृतज्ञताज्ञापन

कुनै पनि शोध अनुसन्धान आफैमा जटिल कार्य हो । त्यसमा पनि भाषा पाठ्यपुस्तकमा रहेका कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दको अध्ययन सम्बन्धी शोध कार्य ज्यादै महत्त्वपूर्ण र कठिन महसुस गरिन्छ । नेपाली भाषाको शब्दभण्डार संस्कृत भाषाका शब्दहरूले भरिएका हुनाले तत्सम शब्दको व्याख्या विश्लेषण र अनुसन्धान गर्ने कार्यले नेपाली भाषालाई अझ दक्ष बनाउने देखिन्छ । तत्सम शब्दको विश्लेषण गरी यसको वर्ग, व्युत्पादन, अर्थलाई स्पष्ट पार्न कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दहरूको अध्ययन नामक शीर्षकमा शोध तयार गरिएको छ । प्रस्तुत शोधको शीर्षक चयन सामग्री सङ्कलन तथा विश्लेषणका लागि व्यस्त हुँदाहुँदै पनि आवश्यक सहयोग, सल्लाह, सुझाव र प्रेरणा दिई सफलताको शिखरमा पुऱ्याउन प्रयत्नरत हुनुहुने शोध निर्देशक श्रद्धेय गुरु नवीन कुमार शर्मा प्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

शोध पत्र तयार गर्ने क्रममा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने आदरणीय गुरुवर्ग तथा नेपाली भाषा शिक्षा विभागका उप-प्राध्यापक गुरु मदनराज बराल तथा टड्क न्यौपाने प्रति आभारी छु ।

सामग्री सङ्कलन र शोध कार्यमा पूर्ण रूपले सहयोग गर्नुहुने मेरा दाजुद्वय मणिराज गौतम र कल्याण गौतम मेरा लागि सधैं सत्प्रेरणा र मार्गदर्शनका स्रोत हुनु भएको छ । यस कार्यमा सहयोग गर्ने सम्पूर्ण आफन्त तथा मित्रजन प्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । एम् एड् अध्ययनको आद्योपान्त सम्पूर्ण रूपमा सहयोग गर्नुहुने मेरा पतिदेव अच्युत भट्टराई र छोरो अङ्कित भट्टराईको योगदान आजीवन रहने छ ।

शोधपत्र तयार गर्ने क्राममा अहोरात्र खटेर शुद्ध तथा गुणस्तरीय टड्कन कार्यमा अमूल्य सहयोग पुऱ्याउने बहिनी मनिषा घिमिरे र भाइ आशोक राईलाई हार्दिक धन्यवाद दिन्छु ।

मिति : २०७२/०८/०७

.....

शोधार्थी

अमृता गौतम

विषय सूची

<u>शीर्षक</u>	<u>पृष्ठ</u>
अध्याय - एक	१-५
परिचय	१
पृष्ठभूमि	२
स्रोतका आधारमा शब्द वर्गीकरण	२
मौलिक शब्द	२
तत्सम शब्द	२
तद्भव शब्द	३
आगन्तुक शब्द	३
समस्या कथन	३
अध्ययनको औचित्य र महत्व	४
अध्ययनका उद्देश्यहरू	५
अध्ययनको परिसीमा	५
पारिभाषिक शब्द	५
अध्ययन - दुई	६-८
पूर्वकार्यको समीक्षा तथा धारणात्मक संरचना	६
पूर्वकार्यको समीक्षा	६
पूर्वकार्यको उपयोगिता/कार्यान्वयन	७
सैद्धान्तिक/धारणात्मक संरचना	८
अध्याय - तीन	९-१०
अध्ययनको विधि/प्रक्रिया	९
अध्ययनको संरचना	९
जनसङ्ख्या र नमूना	९
नमूना छनोट प्रक्रिया	९
तथ्याङ्क सङ्कलनका साधनहरू	९
तथ्याङ्क सङ्कलन प्रक्रिया	१०
तथ्याङ्क विश्लेषण र व्याख्या प्रक्रिया	१०
अध्याय - चार	११-४१
नतिजा/परिणाम	११

कक्षा आठको नेपाली पाठ्यपुस्तका पाठहरू	११
कक्षा आठको नेपाली पाठ्यपुस्तका कथा विधा र शब्द सङ्ख्या	१२
भाग्य	१३
मित्रता	१४
एउटा घटना	२०
ठग समाप्तियो	२३
सिंह र स्यालको कथा	२४
स्वाभिमान	२७
शब्दवर्ग	३४
व्युत्पत्ति	३५
उपसर्ग	३५
प्रत्यय	३७
मूल शब्द	३९
समास (समस्त शब्द)	४०
सन्धि	४१
अध्याय - पाँच	४२-४९
सारांश	४२
निष्कर्ष	४४
उपयोगिता	४५
नीतिगत तह	४५
कार्यान्वयन तह	४५
आगामी अनुसन्धानका लागि भावी शीर्षक	४६
सन्दर्भ सामग्री	४८

तालिका सूची

<u>तालिका नं</u>	<u>पृष्ठ</u>
कक्षा आठको नेपाली पाठ्यपुस्तका पाठहरू	११
कक्षा आठको नेपाली पाठ्यपुस्तका कथा विधा र तिनका सङ्ख्या	१२
कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दवर्ग र तिनको सङ्ख्या	३४
कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम व्युत्पन्न शब्द र तिनको सङ्ख्या	३५
कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दका उपसर्ग र तिनको सङ्ख्या	३६
कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दका प्रत्यय र तिनको सङ्ख्या	३८
कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम मूल शब्द र तिनको सङ्ख्या	३९
कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम समस्त शब्द र तिनको सङ्ख्या	४०
कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम सन्धियुक्त शब्द र तिनको सङ्ख्या	४१

सङ्क्षेप सूची

सङ्क्षिप्त रूप		पूर्ण रूप
क्रसं	-	क्रम सङ्ख्या
क्रियो	-	क्रियायोगी
क्रिवि	-	क्रिया विशेषण
डा	-	डाक्टर
दो	-	दोस्रो
नायो	-	नामयोगी
नेवृश	-	नेपाली बृहत् शब्दकोश
नेभाशि	-	नेपाली भाषा शिक्षण
पाविके	-	पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
पाँ	-	पाँचौ
पृ	-	पृष्ठ
प्र	-	प्रथम
संस्क	-	संस्करण
सुबोपले	-	सुनाइ, बोलाइ, पढाइ, लेखाइ